

עין משפט
נר מצוה

בַּשּׁמַח אֵב מִיּוֹ פִּיָּה מֵהַלְלֵי קִדּוּשׁ הַחֵדֶשׁ הַלֵּלֶה הַיּוֹלֵלֶה ז':

ג] מִיּוֹ פִּיָּה מֵהַלְלֵי קִדּוּשׁ הַחֵדֶשׁ הַלֵּלֶה א' וּפִיָּה מֵהַלְלֵי סֵפֶדְרִין הַלֵּלֶה ז' ז':

»

מוסף רש"י

מועדי ה' צריכין קידוש ב"ד. שחיו מקדשין את החדש על פי הראיה ומומן כך מתקדש מועד בזמנו, שלפי עיבור השנה ועיבור החדשים המועדים מתעכבין, אבל המועדים עממן לא היו מקדשין כי אם החדשים, כדעת ג"ר"ה (דד). לגבי קידוש החדש, שאב ב"ד אומר מקדש וכל העם עוין אחריו מקדש, שנאמר אשר תקראו אותם, קרי ביה אתם, ותרי זמני מקדוש מקדוש נפקא לן מדרבנן מקראי קדש שחיו מקדשין את החדש על פי הראיה וחוה קיומן המועדות וקדושתן (רשב"ם ז"ב עבא).
שבת בראשית
אין צריכה קידוש ב"ד. כעין שמקדשין המועדות על ידי קידוש ראשי חדשים, אין מקדשין אחד בשבת להיות שביעי שלו שבת, אלא לעולם יום שביעי שבת הוא בלא קידוש ב"ד, ונפקא ליה מדרבנן מועדי ה' יחרא, דמזי למיכבד אלא אשר תקראו אותם מקראי קדש. שבת בראשית קרי לשבת, משום דכל המועדות נמי כתיב ביה שבת שבתון, הלכך קרי ליה שבת בראשית, שמקודשת וצאה משבת ימי בראשית, דבשבת ראשונה כתיב ביוכלו ויקדש אותו (שם).

מועדי ה' צריכין מומחה. ולא מקדשין בנ' הדיוטות כהפרת נדרים, ולא יחיד מומחה כהפרת נדרים, אלא בשלישה מומחין, כדיליפנין ג"ר"ה (כה):
אין לך מומחה בישראל יותר ממשה רבינו וקאמר ליה רחמנא עד דאיכא אהרן בהדן דכתיב ויאמר ה' אל משה ואל אהרן וגו' החדש הזה לכם, ככס מומחין, ואין ב"ד שקול ומוספין עליהם עוד אחד (ב"ב שם). אימתי אמור. בנערה קא נקוט לה ממניחין, מת הבעל. כשהוא ארוס, נתרוקנה

רשות לאב. כלסם שמריין מכלי אל כלי, כלומר שיא כל הרשות מן העגל וכל לרשות האב, בזמן שלא שמע הבעל. את נדרה קודם שיותם. דביום שמועו צעין וליכא, או ששמעו ושחק או ששמעו והיפר, חלקין בו ביום ששמע, ואפילו שמע ושחק שלא הפר כלום קיים ולא הספיק להראות דעמו עד שמת בו ביום, דהואיל ואכתי איכא שהוא ביום דאי הוה בעל קיים מתי מיפר איכא למימר דמיתה גרמה לו, דלמא אי הוה קיים אכתי הוה מיפר לה מיקמי דלעצור יומא, ומת בו ביום קאי אשמע ושחק

עח:

ר"ן

נערה המאורסה פרק עשירי נדרים

ומשמע מהכא דיחיד מומחה דשרי נדרים דוקא סמוך כמומחה של מועדי ה' דהיינו משה ואהרן דאין הפרש בין זה לזה אלא שמועדי ה' צריכין שלשה מומחין ונדרים סגי ביחיד. אבל הרמב"ם ז"ל כתב בפ"ו מהל' שצעות (הלכה ה) דכל שהוא רב מובהק ממתי יחיד ופ"ו אמרו דהא דפרכין הכא והא בפרשת נדרים ראשי המטות כתיב לא פריך אמאי דאמר דפרשת נדרים אינה צריכה מומחה דראשי המטות לאו סמוכין משמע דבכל דוכתי דבעי מומחין אלהים קרי להו והכא כיון דלא כתיב צהו אלא ראשי המטות פשיטא דלאו מומחה סמוך קאמר אלא למאי דאמרי דאפילו ג' הדיוטות פריך דהא ראשי המטות דלא משמע מומחין אפ"ה לאו הדיוטות נינהו ואמר רב חסדא ביחיד מומחה כלומר דגמיר וסביר. ולדידי קשיא לי אי הכי ג' הדיוטות מנלן ממעוטא דאלה נימא מומחין הוא דלא בעי כמועדי ה' אצל תלתא דגמירי וסבירי צעין וכדכתיב ראשי המטות וכי תימא אי הכי מעוטא דאלה למה לי דהא מראשי המטות נמי משמע דלא צעיא מומחין וכדכתיבנא ליתא דאי מיעוטא דאלה דכתיב דמועדי ה' לא מצינ מוקמת ליה למילתא אחריתי שפיר קאמר אבל כיון דמצינ מוקמת ליה למעוטי שבת שאין צריך קידוש ב"ד חו לא מייתר לך מעוטא דאלה ומעוטא נמי שפיר מקיים לשבת בראשית ולפרשת נדרים דכתיב גבי מועדי ה' שאין אחד מהן שזה

למועדות לקידוש ב"ד ולמומחין ואכתי נצטי בנדרים תלתא דגמירי וסבירי ויחא לי דאי הכי סמיכותא דנדרים למועדי ה' למה לי אלא ודאי כיון דאסמכיהו רחמנא גלי לן דמעוטא דאלה אנדרים נמי קאי ולמאי אי דלא בעי' מומחין מראשי המטות נפקא אלא ודאי דמשום סמיכותא משמע דלמעוטא דנדרים נמי אתא והכי מדריש אלה דהיינו מועדות אפי' כשהן ג' צריכין מומחין דידהו דהיינו סמוכין אבל נדרים כל שהן ג' אינן צריכין מומחין דידהו דהיינו ראשי המטות דגמירי וסבירי אלא בחד מיניהו סגי כן נ"ל. ומייתו ראיא להך סברא דלא צעיא סמוך מדאזקיק ליה רב לרב חננאל יחיד והא רב לאו סמוך היה ואי מהא לא איריא דבירושלמי משמע שנטל רשות מן הנשיא דגרסו' התם [סופ"ן] מהו למנות הזקנים לדברים יחידים שנמעיניה מן הדא רב (מתני')^א להחיר נדרים ולראות כתמים מן דדמך בעו גבי בריה מומי בצורות אמר איני מוסיף לך על מה שנתן לך אבא א"ר יוסי בר בון כולא יתב ליה לדון יחיד ולראות כתמים ולהחיר נדרים ולראות מומין שצגלוו מן דדמך בעו גבי בריה מומין שבסתר א"ל איני מוסיף לך על מה שנתן לך אבא ע"כ אלמא רב רשותא שקל ומש"ה איכא למימר דהוה מזדקיק יחיד ומיהו לא תימא דלדרכבה האי ירושלמי דאייתי איפכא מוכח דסמוך צעין דאי לא למה ליה לרב למנקט רשותא דלא קשי' דמש"ה נקטיה כי היכי דליהוי שרי נדרי בדוכתא דאיכא חשיבי מיניה ואי לאו רשותא לא יאי לתלמידא למשרא נדרא בצאתא דרביה. ומיהו עובדא אחרינא איכא צירושלמי דמשמע מיניהו דלא צעיא סמוך דגרס התם אמר קמיה דרבי יוסי רב הונא שרי נדרין ר' זירא בעא קמיה דר' יוסי רב הונא ראשי המטות בתמיה א"ל ואין לית רב הונא מאן אינון ראשי המטות ורב הונא ראש לראשי המטות אלמא רב הונא אע"פ שלא היה סמוך הוה שרי נדרין ביחיד וכי תימא רשותא נקט מריש גלותא אי הכי מאי קמתמיה ר' זעירא רב הונא ראשי המטות בתמיה ור' יוסי נמי למה ליה לאהדוריה רב הונא ראש לראשי המטות תיפוק ליה דנקיט רשותא אלמא משמע דנהי דלא נקטיה משום דרב מובהק הוה שרי ביחיד. ורבינו שמואל ז"ל כתב בפרק י"ג [ב"ב קכג] כלשון הזה הכא נמי ביחיד מומחה בקי בגמ' כלומר רב מובהק וכבר כתבתי מזה בפ"ק דמכילתאין') ובפרק ד' נדרים(י' בס"ד. וקשה לי אי לא בעי מומחה אלא גמיר וסביר היכי הוה סבירא לר' זעירא דרב הונא לא מצי שרא נדרא ביחיד ונ"ל דכיון דראשי המטות כתיב משמע דהפרת נדרים נמסרה ליותר מובהקין שדדור והוה ס"ל לר' זעירא דרב הונא דדריה לאו בר הכי הוה ולפיכך אני אומר דלמאן דס"ל דלא צעין סמוך כל שהוא רב מובהק דדורו ממתי יחיד. והוצרכתי לכתוב זה מפני שראיתי מי שכתב דאפילו למאן דס"ל דלא בעי סמוך בזמן הזה ליכא מומחה דחוי להכי והביא ראיא מן הירושלמי דהוה מתמה מעיקרא אפי' ברב הונא ולא נ"ל כן אלא אי לא בעי סמוך כל היכא דגמיר וסביר והוי מראשי המטות לפוס דריה סגי: א"ר יוחנן **השופק על מנת למיקט**. כדי להקניט אשתו שמהא סבורה שדעתו לקיים נדריה והוא אינו מתכוין לכך אלא שיפר לה לאחר מיכן: **אימתי אמרו מה הצעל נתרוקנה רשות לאב**. פירשתיה למעלה (דף סה.). **מאי לא בשופק על מנת למיקט**. דכיון דפסק ותני שמע ושחק ומת ציוס שלאחריו אין יכול להפר כל שתיקה במשמע אפילו ע"מ למיקט אלמא הך שתיקה נמי מקיימת: **לא בשופק ע"מ לקיים**. שיהא הנדר מקויים בכך כלומר שקיימו בלצו והיינו דפרכין אי הכי היינו שמע וקיים. ולא דמי האי שותק ע"מ לקיים דאמר הכא לשותק ע"מ לקיים דאמרין לקמן (דף עט). כדנפרש עלה דההיא ודכותה אשכחן בהש"ס טובא תרי גוויי בחד לישנא: **אלא בשופק ספס**. שלא גמר בלצו שיהא מקויים מעמה ולא שחק גס כן על מנת למיקט אלא שחק ספס: **שהשתקיה**

רשות לאב. כלסם שמריין מכלי אל כלי, כלומר שיא כל הרשות מן העגל וכל לרשות האב, בזמן שלא שמע הבעל. את נדרה קודם שיותם. דביום שמועו צעין וליכא, או ששמעו ושחק או ששמעו והיפר, חלקין בו ביום ששמע, ואפילו שמע ושחק שלא הפר כלום קיים ולא הספיק להראות דעמו עד שמת בו ביום, דהואיל ואכתי איכא שהוא ביום דאי הוה בעל קיים מתי מיפר איכא למימר דמיתה גרמה לו, דלמא אי הוה קיים אכתי הוה מיפר לה מיקמי דלעצור יומא, ומת בו ביום קאי אשמע ושחק

(דע"ל סח.).

נערה המאורסה פרק עשירי נדרים

רש"י

ומשמע מהכא דיחיד מומחה של מועדי ה' דהיינו משה ואהרן דאין הפרש בין זה לזה אלא שמועדי ה' צריכין שלשה מומחין ונדרים סגי ביחיד. אבל הרמב"ם ז"ל כתב בפ"ו מהל' שצעות (הלכה ה) דכל שהוא רב מובהק ממתי יחיד ולפ"ו אמרו דהא דפרכין הכא והא בפרשת נדרים ראשי המטות כתיב לא פריך אמאי דאמר דפרשת נדרים אינה צריכה מומחה דראשי המטות לאו סמוכין משמע דבכל דוכתי דבעי מומחין אלהים קרי להו והכא כיון דלא כתיב צהו אלא ראשי המטות פשיטא דלאו מומחה סמוך קאמר אלא למאי דאמרי דאפילו ג' הדיוטות פריך דהא ראשי המטות דלא משמע מומחין אפ"ה לאו הדיוטות נינהו ואמר רב חסדא ביחיד מומחה כלומר דגמיר וסביר. ולדידי קשיא לי אי הכי ג' הדיוטות מנלן ממעוטא דאלה נימא מומחין הוא דלא בעי כמועדי ה' אצל תלתא דגמירי וסבירי צעין וכדכתיב ראשי המטות וכי תימא אי הכי מעוטא דאלה למה לי דהא מראשי המטות נמי משמע דלא צעיא מומחין וכדכתיבנא ליתא דאי מיעוטא דאלה דכתיב דמועדי ה' לא מצינ מוקמת ליה למילתא אחריתי שפיר קאמר אבל כיון דמצינ מוקמת ליה למעוטי שבת שאין צריך קידוש ב"ד חו לא מייתר לך מעוטא דאלה ומעוטא נמי שפיר מקיים לשבת בראשית ולפרשת נדרים דכתיב גבי מועדי ה' שאין אחד מהן שזה

מועדי ה' צריכין קידוש ב"ד שבת בראשית ב־אין צריכה קידוש ב"ד מועדי ה' צריכין מומחה ואין פרשת נדרים צריכין מומחה אפי' בית דין הדיוטות והא בפרשת נדרים ראשי המטות כתיב אמר רב חסדא ואיתוימא רבי יוחנן ביחיד מומחה א"ר חנינא השותק על מנת למיקט מפר אפילו מכאן ועד י' ימים מתיב רבא^א אימתי אמרו מת הבעל נתרוקנה רשות לאב בזמן שלא שמע הבעל או ששמע ושחק או ששמע והפר ומת בו ביום אבל שמע וקיים או ששמע ושחק ומת ביום של אחריו אין יכול להפר מאי לאו בשותק על מנת למיקט לא בשותק על מנת לקיים אי הכי היינו או ששמע וקיים אלא בשותק סתם מתיב רב חסדא חומר בהקם מבהפר ובהפר מבהקם חומר בהקם שהשתקיה

למועדות לקידוש ב"ד ולמומחין ואכתי נצטי בנדרים דנדרים למועדי ה' למה לי אלא ודאי כיון דאסמכיהו רחמנא גלי לן דמעוטא דאלה אנדרים נמי קאי ולמאי אי דלא בעי' מומחין מראשי המטות נפקא אלא ודאי דמשום סמיכותא משמע דלמעוטא דנדרים נמי אתא והכי מדריש אלה דהיינו מועדות אפי' כשהן ג' צריכין מומחין דידהו דהיינו סמוכין אבל נדרים כל שהן ג' אינן צריכין מומחין דידהו דהיינו ראשי המטות דגמירי וסבירי אלא בחד מיניהו סגי כן נ"ל. ומייתו ראיא להך סברא דלא צעיא סמוך מדאזקיק ליה רב לרב חננאל יחיד והא רב לאו סמוך היה ואי מהא לא איריא דבירושלמי משמע שנטל רשות מן הנשיא דגרסו' התם [סופ"ן] מהו למנות הזקנים לדברים יחידים שנמעיניה מן הדא רב (מתני')^א להחיר נדרים ולראות כתמים מן דדמך בעו גבי בריה מומי בצורות אמר איני מוסיף לך על מה שנתן לך אבא א"ר יוסי בר בון כולא יתב ליה לדון יחיד ולראות כתמים ולהחיר נדרים ולראות מומין שצגלוו מן דדמך בעו גבי בריה מומין שבסתר א"ל איני מוסיף לך על מה שנתן לך אבא ע"כ אלמא רב רשותא שקל ומש"ה איכא למימר דהוה מזדקיק יחיד ומיהו לא תימא דלדרכבה האי ירושלמי דאייתי איפכא מוכח דסמוך צעין דאי לא למה ליה לרב למנקט רשותא דלא קשי' דמש"ה נקטיה כי היכי דליהוי שרי נדרי בדוכתא דאיכא חשיבי מיניה ואי לאו רשותא לא יאי לתלמידא למשרא נדרא בצאתא דרביה. ומיהו עובדא אחרינא איכא צירושלמי דמשמע מיניהו דלא צעיא סמוך דגרס התם אמר קמיה דרבי יוסי רב הונא שרי נדרין ר' זירא בעא קמיה דר' יוסי רב הונא ראשי המטות בתמיה א"ל ואין לית רב הונא מאן אינון ראשי המטות ורב הונא ראש לראשי המטות אלמא רב הונא אע"פ שלא היה סמוך הוה שרי נדרין ביחיד וכי תימא רשותא נקט מריש גלותא אי הכי מאי קמתמיה ר' זעירא רב הונא ראשי המטות בתמיה ור' יוסי נמי למה ליה לאהדוריה רב הונא ראש לראשי המטות תיפוק ליה דנקיט רשותא אלמא משמע דנהי דלא נקטיה משום דרב מובהק הוה שרי ביחיד. ורבינו שמואל ז"ל כתב בפרק י"ג [ב"ב קכג] כלשון הזה הכא נמי ביחיד מומחה בקי בגמ' כלומר רב מובהק וכבר כתבתי מזה בפ"ק דמכילתאין') ובפרק ד' נדרים(י' בס"ד. וקשה לי אי לא בעי מומחה אלא גמיר וסביר היכי הוה סבירא לר' זעירא דרב הונא לא מצי שרא נדרא ביחיד ונ"ל דכיון דראשי המטות כתיב משמע דהפרת נדרים נמסרה ליותר מובהקין שדדור והוה ס"ל לר' זעירא דרב הונא דדריה לאו בר הכי הוה ולפיכך אני אומר דלמאן דס"ל דלא צעין סמוך כל שהוא רב מובהק דדורו ממתי יחיד. והוצרכתי לכתוב זה מפני שראיתי מי שכתב דאפילו למאן דס"ל דלא בעי סמוך בזמן הזה ליכא מומחה דחוי להכי והביא ראיא מן הירושלמי דהוה מתמה מעיקרא אפי' ברב הונא ולא נ"ל כן אלא אי לא בעי סמוך כל היכא דגמיר וסביר והוי מראשי המטות לפוס דריה סגי: א"ר יוחנן **השופק על מנת למיקט**. כדי להקניט אשתו שמהא סבורה שדעתו לקיים נדריה והוא אינו מתכוין לכך אלא שיפר לה לאחר מיכן: **אימתי אמרו מה הצעל נתרוקנה רשות לאב**. פירשתיה למעלה (דף סה.). **מאי לא בשופק על מנת למיקט**. דכיון דפסק ותני שמע ושחק ומת ציוס שלאחריו אין יכול להפר כל שתיקה במשמע אפילו ע"מ למיקט אלא הך שתיקה נמי מקיימת: **לא בשופק ע"מ לקיים**. שיהא הנדר מקויים בכך כלומר שקיימו בלצו והיינו דפרכין אי הכי היינו שמע וקיים. ולא דמי האי שותק ע"מ לקיים דאמר הכא לשותק ע"מ לקיים דאמרין לקמן (דף עט). כדנפרש עלה דההיא ודכותה אשכחן בהש"ס טובא תרי גוויי בחד לישנא: **אלא בשופק ספס**. שלא גמר בלצו שיהא מקויים מעמה ולא שחק גס כן על מנת למיקט אלא שחק ספס: **שהשתקיה**

רשות לאב. כלסם שמריין מכלי אל כלי, כלומר שיא כל הרשות מן העגל וכל לרשות האב, בזמן שלא שמע הבעל. את נדרה קודם שיותם. דביום שמועו צעין וליכא, או ששמעו ושחק או ששמעו והיפר, חלקין בו ביום ששמע, ואפילו שמע ושחק שלא הפר כלום קיים ולא הספיק להראות דעמו עד שמת בו ביום, דהואיל ואכתי איכא שהוא ביום דאי הוה בעל קיים מתי מיפר איכא למימר דמיתה גרמה לו, דלמא אי הוה קיים אכתי הוה מיפר לה מיקמי דלעצור יומא, ומת בו ביום קאי אשמע ושחק

משמע בכל ענין אפי' שחק ע"מ למיקט: ובשני לא. דוקא בשותק ע"מ לקיים: אי הכי היינו שמע וקיים. דמשמע בכל מיני קיומין בין שאמר קיים ליכי בין ששחק ע"מ לקיים: אלא בשותק סתם. ולא גמר בלצו אם לקיים אם להפר אבל אם גמר בלצו ושחק כדי למיקט לא הוי קיום:

[[]דע"ל סח.). אבל שמע הבעל וקיים. אע"פ שמת בו ביום, או ששמע ושחק. כל אותו היום, ומת הבעל ביום של אחריו אין האב יכול להפר. הואיל ועבר יום שמעו (דע"ל סח.).

מסורת הש"ס

א) ב"ב קכ: ע"ש קבא. יבמות כה: ע"ש בצורות לא. פ"ט, ז) לעיל סח. ע. עב., א) [נ"ל: ממתיה רבי. רש"י, ד) [דף ס: ד"ה ושמחא], ה) [לעיל דף כג. ד"ה והתרן],

»

תוספות

מועדי י" צריכין קידוש ב"ד. שחיו מקדשין את החדש על פי הראיה ומומן כך מתקדש מועד בזמנו, שלפי עיבור השנה ועיבור החדשים המועדים מתעכבין, אבל המועדים עממן לא היו מקדשין כי אם החדשים, כדעת ג"ר"ה (דד). לגבי קידוש החדש, שאב ב"ד אומר מקדש וכל העם עוין אחריו מקדש, שנאמר אשר תקראו אותם, קרי ביה אתם, ותרי זמני מקדוש מקדוש נפקא לן מדרבנן מקראי קדש שחיו מקדשין את החדש על פי הראיה וחוה קיומן המועדות וקדושתן (רשב"ם ז"ב עבא).
שבת בראשית
אין צריכה קידוש ב"ד. כעין שמקדשין המועדות על ידי קידוש ראשי חדשים, אין מקדשין אחד בשבת להיות שביעי שלו שבת, אלא לעולם יום שביעי שבת הוא בלא קידוש ב"ד, ונפקא ליה מדרבנן מועדי ה' יחרא, דמזי למיכבד אלא אשר תקראו אותם מקראי קדש. שבת בראשית קרי לשבת, משום דכל המועדות נמי כתיב ביה שבת שבתון, הלכך קרי ליה שבת בראשית, שמקודשת וצאה משבת ימי בראשית, דבשבת ראשונה כתיב ביוכלו ויקדש אותו (שם).

»

פירוש הרא"ש

מועדי ה' צריכין קידוש ב"ד. שמקדשין ב"ד ר"ח יסון לעשות פסח במחשה עשר זו: שבת בראשית. לפי שגם המועדים קרוין שבת להכי קרי ליה שבת בראשית: אין צריכה קידוש ב"ד. שיקדשו ב"ד יום ראשון לעשות שבת ביום השביעי וכתיב מועדי ה' יחרא למעוטי שבת מקדוש ב"ד: מועדים צריכין מומחה. דכתיב מועדי ה' אשר תקראו אותם קרי ביה אתם ומשה ואהרן מומחין היו: השותק ע"מ למיקט. להקניט ולעצור אשתו אבל דעתו להפר: מאי לאו. הא דקמני שמע ושחק